

UDK 902
ISSN 1330-0644
VOL. 11-12 / 1994.-1995.
ZAGREB, 1997

Prilozi

Instituta za arheologiju u Zagrebu

Pril. Inst. arheol. Zagrebu 11-12/1994.-1995.
Str./Pages 1-200, Zagreb, 1997.

Časopis koji je prethodio

Prilozi 1. 1983 Prilozi 2. 1985 3 - 4. 1986-1987 5 - 6. 1988-1989 7. 1990 8.
1991. Pril. Inst. arheol. Zagrebu 9. 1992 10. 1993.

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU/
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Address of the editor's office

Institut za arheologiju/Institute of archaeology
HR - 10000 Zagreb, Ulica grada Vukovara 68
Telefon/phone/fax ++385/01/611 98 84
01/53 76 69

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Željko TOMIČIĆ (Zagreb)

Redakcijski odbor/Editorial committee

Marija BUZOV (Zagreb), Dunja GLOGOVIĆ (Zagreb), Timotej KNIFIC
(Ljubljana, SLO), Remza KOŠČEVIĆ (Zagreb), Laszlo KÓVACS (Budapest,
HUN), Kornelija Minichreiter (Zagreb), Mladen RADIĆ (Osijek), Aleksandar
RUTTKAY (Nitra, SK), Ivančica SCHRUNK (Minneapolis, USA), Željko
TOMIČIĆ (Zagreb).

Prijevod na engleski/English translation

Jadranka BOLJUNČIĆ

Prijevod na njemački/German translation

Branka OHNJEĆ, Nina MAJETIĆ

Lektura/Language editor

Nives OPAČIĆ

Dizajn/Design

Roko BOLANČA

Korektura/Proofreaders

Kornelija MINICHREITER, Zagreb
Željko TOMIČIĆ, Zagreb

Grafička priprema/DTP

Studio "U", Zagreb

Računalni slog/Layout

Ranko PERŠIĆ, Zagreb

Tisak/Printed by

Tiskara "STUBA", Zagreb, Boškovićeve 18

Naklada/Circulation

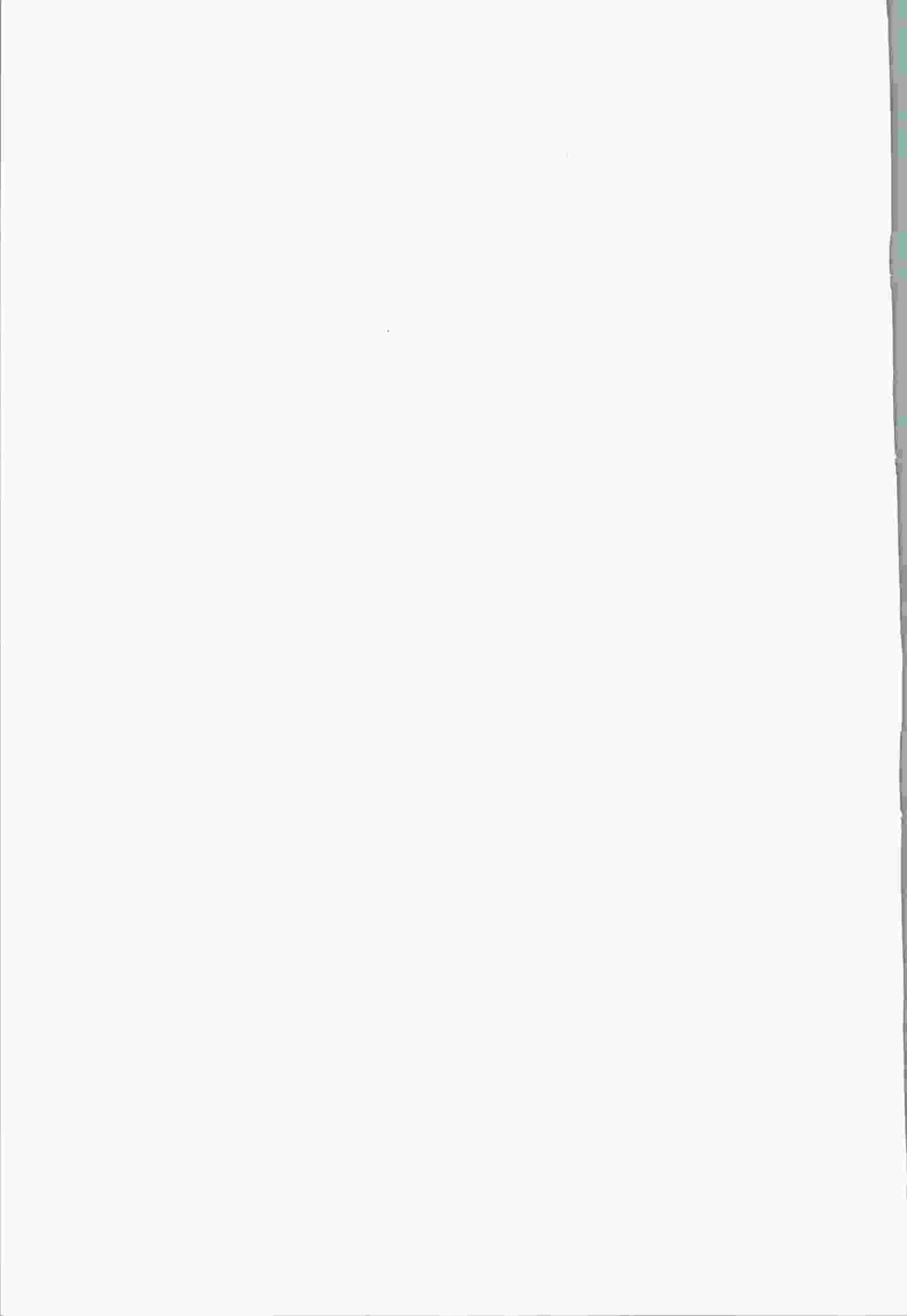
600 primjeraka/600 examples

Sekundarne publikacije/Indexed in

GERMANIA Anzeiger der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen
Archaeologischen Instituts, Verlag Philipp von Zabern, Mainz

Izdavanje časopisa novčano podupire

MINISTARSTVO ZNANOSTI I TEHNOLOGIJE REPUBLIKE HRVATSKE
HR - 10000 Zagreb, Strossmayerov trg 4

Sadržaj

- 5 Uvod
ŽELJKO TOMIČIĆ

Izvorni znanstveni radovi

- 7 KORNELIJA MINICHREITER
Otkriće u Lukaču i Požegi kao prilog poznavanju topografije naselja starčevačke kulture u sjevernoj Hrvatskoj
- 37 DUNJA GLOGOVIĆ
Prapovijesna igla iz Putalja
- 41 REMZA KOŠČEVIĆ
Metalna produkcija antičke Siscije
- 63 ŽELJKO RAPANIĆ
Jedan primjer jadranske poleogeneze
- 71 ŽELJKO TOMIČIĆ
Baranya in Lichte archäologischer Zeugnisse der Bijelo Brdo-Kultur
Ein Beitrag zur Analyse des frühmittelalterlichen Gräberfeldes Majs-Udvar
- 99 ZORISLAV HORVAT
Crkva sv. Ivana Krstitelja u Volarici pod Ostrovicom Ličkom
- 111 DRAGO MILETIĆ
Plemićki grad Kostel
- 135 TATJANA SEKELJ-IVANČAN
Stanje istraživanja i neke značajke srednjovjekovnih nalazišta pripisanih pojedinim "kultutama" u sjevernoj Hrvatskoj
- 151 JADRANKA BOLIUNČIĆ
Analiza zatiljne kosti populacije ljudi iz brončanodobne nekropole u špilji Bezdanjači (Hrvatska)

Stručni radovi

- 167 ZEF MIRDITA
Kosovo od prapovijesti do kasne antike

Contents/Inhaltsverzeichnis

- Introduction*
ŽELJKO TOMIČIĆ

Original scientific papers

- KORNELIJA MINICHREITER
Entdeckung in Lukač und Požega als ein Beitrag zur Kenntnis der Topographie der Siedlungen der Starčevokultur in Nordkroatien
- DUNJA GLOGOVIĆ
Die vorgeschichtliche Nadel aus Putalj
- REMZA KOŠČEVIĆ
Die Herstellung von Metallgegenständen im antiken Siscia
- ŽELJKO RAPANIĆ
Ein Beispiel der adriatischen Poleogenese
- ŽELJKO TOMIČIĆ
Baranja u svjetlu arheoloških svjedočanstava bjelobrdske kulture.
Prinos analizi ranosrednjovjekovnog groblja Majs-Udvar
- ZORISLAV HORVAT
Die Kirche des Johannes des Täuflers in Volarica unterhalb der Burg Ostrovica Lička
- DRAGO MILETIĆ
Die Burg Kostel
- TATJANA SEKELJ-IVANČAN
Der Forschungsstand und einige Merkmale der mittelalterlichen Fundstellen einzelner "Kulturen" in Nordkroatien
- JADRANKA BOLIUNČIĆ
Occipital bone analysis referring to the human population from the Bronze Age necropolis in Bezdanjača cave (Croatia)
- ZEF MIRDITA
Kosovo im Zeitraum von der Vorgeschichte bis zur späten Antike

Bibliografije

- 179 JADRANKA BOLJUNČIĆ
BIBLIOGRAPHY OF DRAGUTIN GORJANOVIĆ-KRAMBERGER'S WORKS RELATED TO FOSSIL MAN
In the honour of 140th birthday anniversary of the famous discoverer of Early Man in Krapina

Prikazi

- 185 DUNJA GLOGOVIĆ
Depojske in posamezne kovinske najdbe bakrene in bronaste dobe na Slovenskem, Hoards and Individual Metal Finds from the Eneolithic and Bronze Ages in Slovenia, editor Biba Teržan, *Katalogi in monografije* 29 i 30, Ljubljana 1995, I vol. 413 str. sa 180 tab; II vol. 281 str. sa sl.

- 187 DUNJA GLOGOVIĆ
KRISTINA MIHOVIČIĆ
Nezakopij, Nalaz grobnice 1981. godine / Nesactium. The Discovery of a Grave Vault in 1981. *Monografije i katalogi* 6, Arheološki muzej Istre, Pula 1996. Str. 92, tab. 22, priloga 6.

- 188 MARIJA BUZOV
DIADORA, sv. 14, Zadar 1992, stranica 464, zajedno s tablama, crtežima, planovima, tlocrtima, fotografijama i kartama.

- 191 MARIJA BUZOV
JAROSLAV ŠAŠEL, OPERA SELECTA, SITULA, RAZPRAVE NARODNEGA MUZEJA V LJUBLJANI
br. 30/1992, zbornik radova Jaroslava Šašela, str. 872., crteži, karte, fotografije, kazala (I,II i III).

- 192 ŽELJKO TOMIČIĆ
Tajana Sekelj Ivančan
Catalogue of Mediaeval Sites in Continental Croatia, BAR International Series 615, Oxford 1995, str. 248, 36 grafikona/tablica i 9 zemljovida.

- 195 KORNELIJA MINICHREITER
Kratice

Bibliographies

BIBLIOGRAFIJA RADOVA DRAGUTINA GORJANOVIĆA-KRAMBERGERA O FOSILNOM ČOVJEKU
U čast 140. obljetnice rođenja glasovitog otkrivača krapinskog pračovjeka

Book Reviews Besprechungen und Anzeigen

KORNELIJA MINICHREITER
Abbreviations / Abkürzungen

BIBLIOGRAPHY OF DRAGUTIN GORJANOVIĆ-KRAMBERGER'S WORKS RELATED TO FOSSIL MAN

In the honour of 140th birthday anniversary of the famous discoverer of Early Man in Krapina

BIBLIOGRAFIJA RADOVA DRAGUTINA GORJANOVIĆA-KRAMBERGERA O FOSILNOM ČOVJEKU

U čast 140. obljetnice rođenja glasovitog otkrivača krapinskog pračovjeka

Professional paper
Prehistoric anthropology
Stručni članak
Prapovijesna antropologija
UDK 904:42 (497.5) "03/11"

Mr. Sc. JADRANKA BOLJUNČIĆ
Institut za arheologiju
Ul. grada Vukovara 68
HR - 10000 Zagreb

So far only ZARNIK and HIRTZ published bibliographies of Gorjanović's works related to fossil man. ZARNIK published a bibliography of Gorjanović's paleoanthropological works in "*Spomenica in the honour of Dragutin Gorjanović-Kramberger*" as early as in 1925/26 which comprised 36 works. Later, in 1927 HIRTZ also gave a list of Gorjanović's major paleoanthropological publications but this only included 16 references. However, Gorjanović continued to publish paleoanthropological (and other) works to 1929.

More recently Gorjanović's works related to fossil man are exclusively scattered over many general bibliographies (lists) comprising his works from the field of geology, paleontology as well as paleoanthropology. Hence one has to make an additional effort to search for references on fossil man in the lists in question. In terms of number of Gorjanović's works on fossil man (over 80 items) and contribution they have made to paleoanthropology in Croatia and beyond the area one find necessary making available a recent separate list of these works. What is more none of the published bibliographies include a full list of Gorjanović's paleoanthropological publications e.g. KOCHANSKY-DEVIDÉ and MALÉZ (1957) cite 68 publications, KOCHANSKY-DEVIDÉ (1978) 80, MAGAS and KOCHANSKY-DEVIDÉ (1983) 81 works.

The present bibliography comprises a list of all Gorjanović's paleoanthropological works published from

1899 to 1929 (83). What is more a number of discrepancies that have crept into these earlier bibliographies have been corrected by referring back to Gorjanović's original publications (e.g. citation of the same work using different publication dates, incorrect paper titles, incorrect page numbers, etc.). Apart from the references related to fossil men a brief biography of Gorjanović has been given as well.

1. DRAGUTIN GORJANOVIĆ-KRAMBERGER'S BIOGRAPHY

Dragutin Gorjanović-Kramberger was born in 1856 in Zagreb (Croatia) where he also attended elementary and secondary school. After gaining a primary education he studied geology and paleontology in Zürich and Munich. In 1879 he earned a doctor's title at the University of Tübingen with the thesis *A contribution to the Knowledge of the Fossil Fish of the Carpathians (Beiträge zur Kenntnis der fossilen Fische der Karpathen)*. As early as in 1880 he was elected custodian at the Mineral Geological Department of the National Museum in Zagreb. In early 1880s i. e. in 1884 he became a senior lecturer in vertebrate paleontology at the University of Zagreb; Later, in 1892, he became a docent in geology. The same year Gorjanović was elected an associate member of the Yugoslav Academy of Sciences and Arts. He became a regular

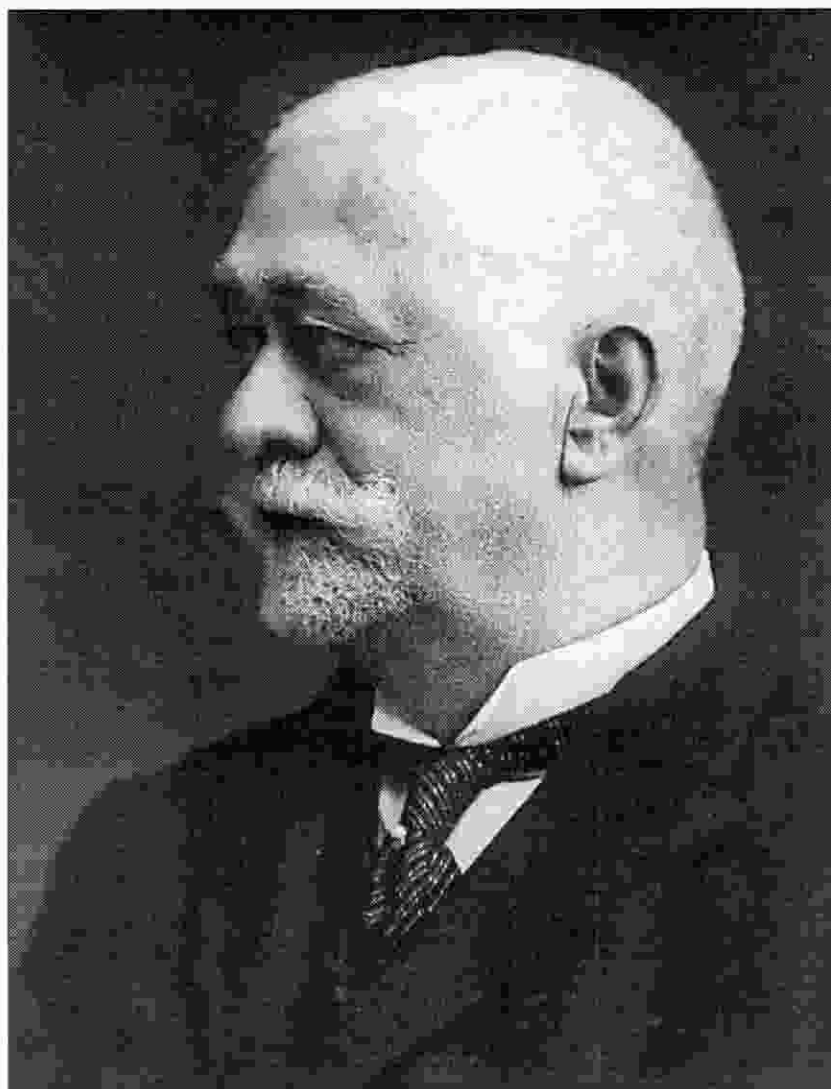
member of the Academy in 1909 when he was already granted the title of the court counsellor. In 1893 Gorjanović was made the director of the Geology and Paleontology Department of the National Museum. From 1896 he was also working as a full professor at the University of Zagreb. Dragutin Gorjanović-Kramberger was retired in 1924.

At first Gorjanović was active mainly in the field of paleontology gaining his European reputation with the work on fossil fish. He also distinguished himself as an efficient geologist particularly in geomorphology, hydrogeology, paleoclimatology, stratigraphy and tectonics. He dealt with paleobotanics as well, nevertheless he has never finished his work.

However he gained his world-wide scientific reputa-

tion with the discovery of Early man (*Homo sapiens neanderthalensis*) in Krapina (the region of Hrvatsko zagorje) in 1899. The excavation at the semicave on the Hušnjakovo hill was carried out from 1899 to 1905. It was the first modern excavation of human fossils (all objects were excavated by layer and classified by stratigraphic level). Gorjanović was also the first to apply both the fluorine method in relative dating of fossil bones and X-rays in diagnosis of morphological structure and pathology of fossil teeth and bones. Hence one may well consider Gorjanović a founder of a modern anthropology.

A total of 19 new paleontologic taxa (17 from paleozoology, 2 from paleobotanics) was named after Gorjanović in the honour of his significant contribution to science in Croatia and beyond the area.

Dragutin Gorjanović-Kramberger

BIBLIOGRAFIJA RADOVA DRAGUTINA GORJANOVIĆA- KRAMBERGERA O FOSILNOM ČOVJEKU

Uz 140. obljetnicu rođenja smrti znamenitog otkri-vača krapinskoga pračovjeka

Dosad su jedino ZARNIK i HIRTZ publicirali bibliografije Gorjanovićevih radova o fosilnom čovjeku. ZARNIK je objavio bibliografiju Gorjanovićevih paleoantropoloških radova u "Spomenici u čast Dragutinu Gorjanoviću-Krambergeru" još 1925/26 koja je sadržavala 36 radova. Kasnije, 1927 godine HIRTZ također objavljuje popis Gorjanovićevih najvažnijih paleoantropoloških radova ali on uključuje samo 16 referenci. Međutim, Gorjanović je nastavio objavljivati paleoantropološke (i druge) radove do 1929. godine.

U novije vrijeme Gorjanovićevi radovi o fosilnom čovjeku poglavito su publicirani u brojnim općim bibliografijama koje sadrže njegove radove s područja geologije, paleontologije kao i paleoantropologije. Shodno tomu Gorjanovićeve se bibliografske jedinice o fosilnom čovjeku moraju dodatno potraživati u datim popisima. S obzirom na broj Gorjanovićevih radova o fosilnom čovjeku (preko 80 bibliografskih jedinica) i njihovom doprinosu paleoantropologiji Hrvatske i šire, činilo se nužnim sačinjavanje zasebne liste ovih radova. Štoviše niti jedna od objavljenih bibliografija ne uključuje potpunu listu Gorjanovićevih paleoantropoloških publikacija, primjerice KOČHANSKY-DEVIDÉ i MALEZ (1957) citiraju 68 publikacija, KOČHANSKY-DEVIDÉ (1978) 80, MAGAŠ i KOČHANSKY-DEVIDÉ (1983) 81 rad.

Ova bibliografija obuhvaća popis svih Gorjanovićevih paleoantropoloških radova publiciranih od 1899 do 1929 (83). Štoviše izvjestan broj pogrešaka koje su se potkrale u ranije objavljenim bibliografijama ispravljene su prema izvornim Gorjanovićevim publikacijama (primjerice citiranje istog rada uz različite datume izdanja, netočni naslovi radova, netočni brojevi stranica, itd.). Pored radova o fosilnom čovjeku priložen je i kratki Gorjanovićev životopis.

1. ŽIVOTOPIS DRAGUTINA GORJANOVIĆA-KRAMBERGERA

Dragutin Gorjanović-Kramberger rođen je 1856. godine u Zagrebu (Hrvatska) gdje stječe osnovnu i srednjoškolsku izobrazbu. Potom pohađa studij geologije i paleontologije u Zürichu i Münchenu. Na Sveučilištu u Tübingenu doktorirao je 1879. godine s disertacijom *Prilog poznavanju fosilnih riba Karpata* (Beiträge zur Kenntnis der fossilen Fische der Karpathen). Već godine 1880. izabran je za pristava pri Mineraloško-geološkom odjelu Narodnog muzeja u Zagrebu. U ranim osamdesetim (1884) postaje docentom paleontologije kraljevnjaka, a kasnije (1892) i docentom za geologiju na Sveučilištu u Zagrebu. Te je godine izabran i za izvanrednog člana Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Njenim

redovnim članom postaje 1909. godine kad je već obnašao funkciju dvorskoga savjetnika. Godine 1893. postavljen je na mjesto ravnatelja Geološko-paleontološkog odjela Narodnog muzeja u Zagrebu. Od 1896. djelovao je i kao redovni profesor na zagrebačkom Sveučilištu. Dragutin Gorjanović-Kramberger umirovljen je 1924. godine.

Isprva se Gorjanovićeva znanstvena aktivnost bilježi poglavito na polju paleontologije, a europsku reputaciju stječe radovima s područja proučavanja fosilnih riba. Istaknuo se i radovima iz geologije i to posebice geomorfologije, hidrogeologije, paleoklimatologije, stratigrafije i tektonike. U svom je djelovanju Gorjanović obuhvatio i paleobotaniku ali radove nije uspio privesti kraju.

Svjetsku je slavu međutim Gorjanović stekao tek po otkriću krapinskoga pračovjeka (*Homo sapiens neanderthalensis*) u Hrvatskom zagorju, 1899. godine. Iskopavanja u polušpilji na Hušnjakovu brijegu trajala su od 1899. do 1905. godine. Bilo je to prvo suvremeno iskopavanje ljudskih fosilnih kostiju - svi su ostaci iskopavani i svrstavani prema slojevima u kojima su pronađeni. Gorjanović je također prvi upotrijebio metodu relativnog datiranja fosilnih kostiju fluornom metodom. Prvi je primijenio i rendgensko zračenje u dijagnosticiranju morfološke strukture kao i patologije fosilnih kostiju i zuba. Stoga se Gorjanović s pravom može smatrati osnivačem suvremene paleoantropologije.

U čast Gorjanovićevu značajnom doprinosu znanosti u Hrvatskoj i šire po njemu je imenovano ukupno 19 novopronađenih taksona i to 17 s područja paleozoologije i 2 s područja paleobotanike.

1.1. LITERATURE

- MALEZ, M., 1987, Doprinos Dragutina Gorjanovića-Krambergera geologiji kvartara, paleontologiji sisavaca i paleoantropologiji (The contribution of Dragutin Gorjanović-Kramberger to quaternary geology, vertebrate paleontology and paleoanthropology), 51-78. In: Dragutin Gorjanović-Kramberger 1856-1936. Spomenica preminulim akademikima, Vol. 42, Jugosl. akad. znan. umjetn., Zagreb.
- MALEZ, M., KOČHANSKY-DEVIDÉ, V., 1987, Rodovi i vrste u paleontologiji imenovani u čast Dragutinu-Gorjanoviću-Krambergeru (Genera and species in paleontology named in honour of Dragutin Gorjanović-Kramberger), 79-82. In: Dragutin Gorjanović-Kramberger 1856-1936, Spomenica preminulim akademikima, Vol. 42, Jugosl. akad. znan. umjetn., Zagreb.
- POLSAR, A., 1987, Zasluge Dragutina Gorjanovića-Krambergera za razvoj i organizaciju geoloških istraživanja u Hrvatskoj (Dragutin Gorjanović-Kramberger and his contributions to the development and organization of geological research in Croatia), 13-28. In: Dragutin Gorjanović-Kramberger 1856-1936, Spomenica preminulim akademikima, Vol. 42, Jugosl. akad. znan. umjetn., Zagreb.
- RADOVIĆ, J., 1988, Gorjanović-Kramberger i krapinski pračovjek (Dragutin Gorjanović and Krapina Early man), Školska knjiga, Zagreb.

2. GORJANOVIĆ-KRAMBERGER'S BIBLIOGRAPHY

RELATED TO FOSSIL MAN

GORJANOVIĆ-KRAMBERGER, DRAGUTIN

1. Demonstracija diluvijalnih ostataka čovjeka i njegovih suvremenika iz Krapine. Rad zbora liječnika Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Međimurja prigodom proslave 25-god. njegovog obitanka, 20. i 21. 10. 1899, 95-97, Zagreb, 1899.
2. Der paläolithische Mensch und seine Zeitgenossen aus dem Diluvium von Krapina in Croatia. *Mitt. Anthropol. Ges. Wien* (Sitzungsber.), 29, (N.F. 19), 65-68, Wien, 1899.
3. Neue paläolithische Fundstelle (Brief an Prof. Ranke von 18. October 1899). *Korrespondenz-Blatt Deutsch. Ges. Anthropol. Ethnol. Urgesch.*, 31/3, 17-18, München, 1900.
4. Paleolitički ostatci čovjeka i njegovih suvremenika iz diluvija u Krapini. *Ljetopis Jugosl. akad. znan. umjetn.*, 14 (1899), 90-98, Zagreb, 1900.
5. Der diluviale Mensch aus Krapina in Kroatien. *Mitt. Anthropol. Ges. Wien*, 30 (N.F. 20), 203, Wien, 1900.
6. Der diluviale Mensch von Krapina. *Agramer Zeitung*, 75/71, Agram, 1900.
7. Der diluviale Mensch von Krapina. (Bemerkungen zu Prof. Dr. M. Hoernes Aufsatz im N.W. Tagblatt, Siehe Agramer Ztg., 79, vom 27.d.Mts.). *Agramer Zeitung*, 75/73, 4, Agram, 1900.
8. Komparativno demonstriranje ostataka lubanje diluvijalnoga čovjeka iz Krapine s onom današnjega čovjeka (Predav. na skupšt. zbora liječnika 1900). *Liečn. viestnik*, 23/3, 77-79, Zagreb, 1901.
9. Der paläolithische Mensch und seine Zeitgenossen aus dem Diluvium von Krapina in Kroatien. *Mitt. Anthropol. Ges. Wien*, 31, 164-197, 4 Taf., Wien, 1901.
10. Der paläolithische Mensch und seine Zeitgenossen aus dem Diluvium von Krapina in Kroatien. Nachtrag (als 2. Teil). *Mitt. Anthropol. Ges. Wien*, 32, 189-216, 4 Taf., Wien, 1902.
11. Prilog poznavanju diluvijalnog čovjeka iz Krapine, te patološki pojavi na kostima *Ursus spelaeus* iz Krapine. (Predav. na skupšt. zbora liječnika 1901). *Liečn. viestnik*, 24/3, 85-87, Zagreb, 1902.
12. Der Homo Krapinensis. *Agramer Zeitung*, 78/225, 5-6, Agram, 1903.
13. Nov prilog osteologiji "Homo Krapinensis". *Glasnik Hrv. naravosl. društva*, 15/2, 145-152, Zagreb, 1904.
14. Neuer Beitrag zur Osteologie des Homo Krapinensis. *Verh. Ges. deutsch. Naturf. u. Ärzte*, 75, Versamml. zu Cassel 1903, 2, 219-222, Leipzig, 1904.
15. Der paläolithische Mensch und seine Zeitgenossen aus dem Diluvium von Krapina in Kroatien. 2. Nachtrag (als 3. Teil). *Mitt. Anthropol. Ges. Wien*, 34, 187-199, 3 Taf., Wien, 1904.
16. Potječe li moderni čovjek ravno od diluvijalnog Homo primigenius-a? I. kongr. srpskih lekara i prirodnjaka, Beograd 5-7 septembra 1904, 2, 106-113, Beograd, 1905.
17. Izkapanje diluvijalnih preostataka čovjeka u Krapini. *Obzor*, 46/161, prilog, Zagreb, 1905.
18. Salzburger Anthropologen-Congress, Die Funde in Krapina. Ein Vortrag des Prof. Dr. Gorjanović. *Agramer Zeitung*, 80/201, 9-11, Agram, 1905.
19. Die Variationen am Skelette der altdiluvialen Menschen. *Glasnik Hrv. naravosl. društva*, 16 (1904), 128-142, Zagreb, 1905.
20. Der Homo primigenius von Krapina. Vortrag des Prof. Dr. G. K. auf dem Anthropol. Congr. im Salzburg. *Agramer Tagbl.*, 20/202, 4-5, Agram, 1905.
21. Der diluviale Mensch von Krapina und sein Verhältnis zum Menschen von Neandertal und Spy. *Biol. Zentralbl.*, 25, 805-812, Leipzig, 1905.
22. Homo primigenius aus dem Diluvium von Krapina in Kroatien und dessen Industrie. (Nach den Ausgrabungen im Sommer des Jahres 1905). *Korrespondenz-Blatt Deutsch. Anthropol. Ges.*, 10, 1-3 (Ber. der 4. gemeinsamen Versamml. Deutsch. u. Wiener anthropol. Ges. in Salzburg), 1905.
23. Der paläolithische Mensch und seine Zeitgenossen aus dem Diluvium von Krapina in Kroatien. 3. Nachtrag (als 4. Teil). *Mitt. Anthropol. Ges. Wien*, 35 (3. Folge Bd. 5), 197-229, 3 Taf., Wien, 1905.
24. Zur Altersfrage der diluvialen Lagerstätte von Krapina in Kroatien. Eine vorläufige Mitteilung. *Glasnik Hrv. naravosl. društva*, 16 (1904), 72-75, Zagreb, 1905.
25. Zur Altersfrage der diluvialen Lagerstätte von Krapina in Kroatien, II. *Glasnik Hrv. naravosl. društva*, 16 (1904), 377-381, Zagreb, 1905.
26. Zur Altersfrage der diluvialen Lagerstätte von Krapina, III. *Glasnik Hrv. naravosl. društva* 17 (1905), 110-118, Zagreb, 1906.
27. Der Unterkiefer von Ochos aus Mahren und sein Verhältniss zu den Unterkiefern des Homo primigenius. *Glasnik Hrv. naravosl. društva*, 18, 6-7, Zagreb, 1906.
28. Homo primigenius aus dem Diluvium von Krapina in Kroatien und dessen Industrie. *Mitt. Anthropol. Ges. Wien*, 36, 24-26, Wien, 1906.
29. Der diluviale Mensch von Krapina in Kroatien. Ein Beitrag zur Paläoanthropologie. Studien über die Entwicklungsmechanik des Primatenskelettes mit besond. Berücks. d. Anthropologie u. Descendenzlehre. Herausgeg. v. O. Walkoff, 2 Lief., I-XI, 59-277, 14 Taf., Wiesbaden., 1906.
30. O horvátországi krapinai diluviális ember. *Földt. Közlöny*, 36, 241-255, Budapest, 1906.
31. Der diluviale Mensch von Krapina in Kroatien. *Földt. Közlöny*, 36, 307-322, Budapest, 1906.
32. Die Kronen und Wurzeln der Molaren des Homo primigenius. *Korrespondenzblatt Deutsch. Ges. Anthropol. Ethnol. Urgesch.*, 38, 138-140, Braunschweig, 1907.
33. Kritische Bemerkungen zu Dr. P. Adloff: Die Zähne des Homo primigenius von Krapina und ihre Bedeutung für die systematische Stellung. *Korrespondenzblatt Deutsch. Ges. Anthropol. Ethnol. Urgesch.*, 38, 140-141, Braunschweig, 1907.

34. Die Kronen und Wurzeln der Mahlzähne des Homo primigenius und ihre genetische Bedeutung. *Anat. Anzeiger*, 31/4-5, 97-134, Jena, 1907.
35. Taubach und Krapina. *Glasnik Hrv. naravosl. društva*, 19 (1906), 268-272, Zagreb, 1907.
36. Zur Kinnbildung des Homo primigenius. *Bericht über die Prähistoriker-Versamml.*, 23-31 Juli 1907. zur Eröffnung des Anthropol. Museums in Köln., 109-113, Köln, 1908.
37. Bemerkungen zu: Adloff: Die Zähne des Homo primigenius von Krapina. *Anat. Anzeiger*, 32, 145-156, Jena, 1908.
38. O nekim zasebnim oblicima korjena kutnjaka kod recentnog čovjeka te njihovoj genetičkoj važnosti. *Liječn. vijestnik*, 30/3, 73-77, Zagreb, 1908.
39. Über prismatische Molarwurzeln rezenter und diluvialer Menschen. *Anat. Anzeiger*, 32, 401-413, Jena, 1908.
40. O anomalijama i patoložkim pojavama na skeletu pračovjeka iz Krapine. (Predav. na Antropol. kongr. u Frankfurtu/M). (Prikaz). *Narodne novine*, 74/187, 188, Zagreb, 1908.
41. Anomalien und pathologische Erscheinungen am Skelett des Urmenschen von Krapina. *Korrespondenzblatt Deutsch. Ges. Anthropol. Ethnol. Urgesch.*, 39, 108-112, Braunschweig, 1908.
42. Anomalien und krankhafte Erscheinungen am Skelette des Urmenschen von Krapina. *Die Umschau*, 12/32, 623-626, Frankfurt/M, 1908.
43. Anomalien und krankhafte Erscheinungen am Skelette des Urmenschen von Krapina. (Predavanje održano na Kongresu njem. antropologa u Frankfurtu/M). *Agramer Tagblatt*, 23/187, 2-4, Zagreb, 1908.
44. Der Unterkiefer der Hylobaten im Vergleich zu dem des recenten und fossilen Menschen. Bericht über die Verh. V Intern. Zahnärztlichen Kongr., Berlin 23-28 August 1909, 1-7, Berlin, 1909.
45. Najstariji fosilni čovjek i njegov odnošaj spram recentnoga čovjeka i antropoida. *Glasnik Hrv. prirodosl. društva* 21/2, 1-5, Zagreb, 1909.
46. Der älteste fossile Mensch und sein Verhältnis zum rezenten Menschen und den Anthropoiden. (Predav. na Glavnoj skupšt. Hrv. prirodosl. društva 28.2.1909). (Prikaz). *Agramer Tagblatt*, 24/49, 2-4, Agram, 1909.
47. Pračovjek iz Krapine kanibal. *Glasnik Hrv. prirodosl. društva*, 21/2, 62-67, Zagreb, 1909.
48. Der vordere Unterkieferabschnitt des altdiluvialen Menschen in seinen genetischen Beziehungen zum Unterkiefer des rezenten Menschen und jenem der Anthropoiden. Eine Vorläufige Mitteilung. *Glasnik Hrv. prirodosl. društva*, 21/2, 29-33, Zagreb, 1909.
49. Der Urmensch von Krapina - Kannibale. (Predav. na 4. kongr. čeških prirodosl. i liječn. 9.4.1909). *Anzeiger* 4. Versamml. tschech. Naturf. u. Ärzte, 288-289, Prag, 1909.
50. Der vordere Unterkieferabschnitt des altdiluvialen Menschen in seinem genetischen Verhältnis zum Unterkiefer des rezenten Menschen und dem der Antropoiden. Ein Beitrag zur Entwicklungsgeschichte des Menschen. *Zeitschr. f. induktive Abstammungs und Vererbungslehre*, 1, 411-439, Berlin, 1909.
51. Der Unterkiefer des Eskimos (Grönlander) als Träger primitiver Merkmale. *Sitzungsber. Preuss. Akad. Wiss.*, 52, 1282-1294, Berlin, 1909.
52. Über Homo Aurignacensis Hauseri. *Verh. Geol. Reichsanst.*, 14, 302-303, Wien, 1909.
53. Homo Aurignacensis Hauseri in Krapina? *Verh. Geol. Reichsanst.*, 14, 312-317, Wien, 1910.
54. Die verwandtschaftlichen Beziehungen zwischen dem Homo Heidelbergensis aus Mauer und dem Homo primigenius aus Krapina in Kroatien. *Anat. Anzeiger*, 35, 359-364, Jena, 1910.
55. Pračovjek iz Krapine u Hrvatskoj. *Glasnik Hrv. prirodosl. društva*, 22/1, 3-10, Zagreb, 1910.
56. Über eine vermutliches Feuerholz des Homo primigenius aus Krapina. *Verh. Ges. deutsch. Naturf. u. Ärzte*, 81. Versamml. zu Salzburg 21.9.1909., 211, Leipzig, 1910.
57. O pitanju prisutnosti vrsti Homo aurignacensis u Krapini (Zur Frage der Existenz des Homo aurignacensis in Krapina). *Vijesti Geol. povj.* 1 (1910), 46-52, Zagreb, 1911.
58. Bemerkungen zu Walkhoff's neuen Untersuchungen über die menschlichen Kinnbildung. *Glasnik Hrv. prirodosl. društva*, 24, 2-3, 110-117, Zagreb, 1912.
59. Život i kultura diluvijalnoga čovjeka iz Krapine u Hrvatskoj. (Hominis diluvialis e Krapina in Croatia vita et cultura). (Kurze Zusammenfassung: Leben und Kultur des diluvialen Menschen von Krapina in Kroatien). *Djela Jugosl. akad. znan. umjetn.*, 23, 1-54, 15 tab., Zagreb, 1913.
60. Čeljusni zglobovi diluvijalnoga čovjeka iz Krapine u Hrvatskoj. (Das Kiefergelenk des diluvialen Menschen von Krapina in Kroatien). (Predav. na 85. skupšt. njem. prirodop. i liječn., Beč 1913). *Vijesti Geol. povj.*, 3-4 (1912-1913), 161-181, Zagreb, 1914.
61. Der Axillarrand des Schulterblattes des Menschen von Krapina. *Glasnik Hrv. prirodosl. društva*, 26, 231-257, Zagreb, 1914.
62. Život i kultura diluvijalnoga čovjeka iz Krapine u Hrvatskoj. (Leben und Kultur des diluvialen Menschen von Krapina in Kroatien). (Izvadak). *Izvešća o raspr. matem. priir. razr. Jugosl. akad. znan. umjetn.*, 1, 26-27, Zagreb, 1914.
63. Neke primjedbe o donjoj čeljusti Weimarskoga čovjeka. *Ljetopis Jugosl. akad. znan. umjetn.*, 30, 17-22, Zagreb, 1915.
64. Neke primjedbe o donjoj čeljusti Weimarskoga čovjeka (Einige Bemerkungen über den Unterkiefer des Homo primigenius von Weimar). (Izvadak). *Izvešća o raspr. matem. priir. razr. Jugosl. akad. znan. umjetn.*, 5, 67-72, Zagreb, 1916.
65. Život i kultura diluvijalnooga čovjeka iz Krapine u Hrvatskoj. (Das Leben und die Kultur des diluvialen

- Menschen von Krapina in Kroatien). *Izvešća o raspr. matem.-prirod. razr.* (1867-1914) *Jugosl. akad. znan. umjetn.* (Bull. travaux Cl. sci. math. natur.) IV, Geol. und Paläont., 171-172, Zagreb, 1916-17.
66. Paleolitički ostatci čovjeka i njegovih suvremenika iz diluvija u Krapini. (Die paläolitischen Überreste des Menschen und seiner Zeitgenossen aus dem Diluvium von Krapina). *Izvešća o raspr. matem.-prirod. razr.* (1867-1914) *Jugosl. akad. znan. umjetn.*, (Bull. travaux Cl. sci. math. nat.) IV, Geol. Paläont., 168, Zagreb, 1916-17.
67. Čovjek geološke prošlosti. *Liječn. vijesnik*, 39/1, 1-6, Zagreb, 1917.
68. Pračovjek iz Krapine uz osvrt na druge starije i mlađe diluvijalne preostatke čovjeka. *Priroda*, 8/7, 162-165, 8/8, 169-176, 8/9, 202-210, Zagreb, 1918.
69. Pračovjek iz Krapine. *Izd. Hrv. prirodosl. društva*. (Pretisak iz *Prirode* god. 1918), 1-24, Zagreb, 1918.
70. Novi prilozi čeljusnom zglobu diluvijalnog čovjeka iz Krapine. (Neue Beiträge zum Kiefergelenk des diluvialen Menschen von Krapina). (Prijevod raspr. u Radu, 232). *Izvešća o raspr. matem.-prirod. razr. Jugosl. akad. znan. umjetn.*, 19-20, 118-145, 1 tab., Zagreb, 1924.
71. Tun und Treiben des diluvialen Menschen von Krapina in Kroatien. *Der Morgen*, 3/904, 43, Zagreb, 1925.
72. Über Beschädigungen an Parietalien des diluvialen Menschen von Krapina. *Die Eiszeit*, 3, 1.2, Leipzig, 1926.
73. Novi prilozi čeljusnom zglobu diluvijalnog čovjeka iz Krapine. *Rad Jugosl. akad. znan. umjetn.*, 232, 1-23, Zagreb, 1926.
74. Dodatak k novim prilozima čeljusnog zgloba diluvijalnog čovjeka iz Krapine. *Rad Jugosl. akad. znan. umjetn.*, 232, 24-33, Zagreb, 1926.
75. Fragmenti iz rodoslovlja čovjeka. *Priroda*, 16, 1-6, Zagreb, 1926.
76. Der diluviale Mensch von Krapina. *Arch. f. Rassenbilder heraus. v. E. Eickstedt, Bilderaufsatz 12, Archivkarte*, 111-120, München, 1926.
77. Dodatak k "Novim prilozima čeljusnom zglobu diluvijalnoga čovjeka iz Krapine". (Nachtrag zu: "Neue Beiträge zum Kiefergelenk des diluvialen Menschen von Krapina"). (Prijevod raspr. u Radu 232). *Izvešća o raspr. matem.-prirod. razr.*, 21 (1925), 1-12, Zagreb, 1926.
78. Des Schulterblatt des diluvialen Menschen von Krapina in seinem Verhältnis zu dem Schulterblatt des rezenten Menschen und der Affen. *Vijesti Geol. zavoda*, 1, 67-122, 19 pril., Zagreb, 1926.
79. Der diluviale Mensch von Krapina. Sein Tun und Treiben in und ausserhalb seiner Wohnstätte. Unterhaltung und Wissen. *Illustr. Sonntags-Beilage d. Morgenblatt*, 42/29, 10-11, Zagreb, 1927.
80. Kako je izgledao diluvijalni čovjek - Homo neanderthalensis - za života? *Priroda*, 17/2-3, 36-40, Zagreb, 1927.
81. Einige Ergebnisse meiner neueren Untersuchungen der diluvialen Menschenreste von Krapina. X Congr. Intern. Zool., Budapest 1927, 2, 1256-1261, Budapest, 1929.
82. Vratni kralješci diluvijalnog čovjeka iz Krapine. *Rad Jugosl. akad. znan. umjetn.*, 236, Matem.prirod. razr. 72, 99-120, 2 tab., Zagreb, 1929.
83. Vratni kralješci diluvijalnog čovjeka iz Krapine. (Die Halswirbel des diluvialen Menschen von Krapina). (Prijevod raspr. iz Rada 236). *Izvešća o raspr. matem.-prirod. razr. Jugosl. akad. znan. umjetn.*, 23, 24-48, 2 tab., Zagreb, 1929.

2.1. LITERATURE

- HIRIZ, M., 1927. Život i rad profesora Gorjanovića. *Priroda*, 17/2-3, 29-35, Zagreb.
- KOCHANSKY-DEVIDÉ, V., MALEZ, M., 1957. Bibliografija Gorjanoviće-
vih radova i članaka o Gorjanoviću. *Geol. vjesnik*, 10 (1956), 17-29, Zagreb.
- KOCHANSKY-DEVIDÉ, V., 1978). Prilozi povijesti geoloških znanosti u Hrvatskoj. IV. Dragutin Gorjanović-Kramberger. *Geol. Vjesnik*, 30/2, 427-442, Zagreb.
- MAGIŠ, B., KOCHANSKY-DEVIDÉ, V., 1983. Geološka bibliografija SR Hrvatske 1528-1944. Geol. zavod u Zagrebu i Hrv. geol. društvo, posebna izd., 2, 48-59., Zagreb.
- RADUČIĆ, J., 1988. Dragutin Gorjanović-Kramberger i krapinski pračovjek, počeci suvremene paleoantropologije. (Dragutin Gorjanović-Kramberger and Krapina early man, the foundations of modern paleoanthropology). *Hrv. prirodosl. muzej, školska knjiga*, 176 str., Zagreb.
- ZARNIK, B., 1925/1926. Profesor Gorjanović-Kramberger kao antropolog. Spomenica u počast Dr. Gorjanoviću-Krambergeru. *Glavnik Hrv. prirodosl. društva*, 38/39, 39-48, Zagreb.